

Ha Bitti Ha Bitecek Derken...

Habitat II

Habitat II Konferansı 3-14 Haziran tarihleri arasında İstanbul'da yapılacak. Konferansın başlama tarihine az bir zaman kala hazırlık çalışmaları hummalı bir şekilde sürüyor. Kaldırım taşlarından tuvaletlerine kadar her şeyin değiştiği konferans bölgesi, değişik ülkelerden gelecek on binlerce ziyaretçiyi ağırlamaya hazırlanıyor. Habitat II'nin çözüm bekleyen sorunları çözüp çözemeyeceği ise ancak konferans bittikten sonra ortaya çıkacak.

İstanbul, 3-14 Haziran tarihleri arasında yapılacak Habitat 2 konferansına hazırlanıyor. Hem de ne hazırlanma... Konferansın yapılacağı bölgede kaldırım taşlarından tuvaletlere kadar her şey yenileniyor. Birçok tartışmalara yol açan çalışmalar bakın neler:

- Habitat II için İstanbul'a 30 bin'e yakın katılımcının gelmesi bekleniyor. Yüzyılın son büyük Birleşmiş Milletler Konferansı'na Türkiye'nin katkısı 280 bin dolar.

- Yurtdışından 2 bini aşkın NGO'nun (Sivil Toplum Örgütü) İstanbul'daki toplantıya katılması kesinleşti. NGO Forumu'na yaklaşık 5-10 bin yabancı NGO'nun ve 1500 yerli NGO'nun katılması bekleniyor.

- Habitat II için Türkiye ve BM arasındaki toplantıların işleyişini düzenleyen ve genel bir çerçeve çizen "ev sahibi ülke" anlaşması Nisan ayı içerisinde imzalandı. Anlaşmada, tüm yabancı resmi heyetler ve NGO'lara dokunulmazlık anlamına gelen haklar verilirken, Türk NGO'lar bu kapsamın dışında tutuldu. Dışişleri Bakanlığı'nın denetiminde yapılacak toplantılarda Türk kanunlarına aykırı görüşleri savunan NGO'lar yasal işleme tabi tutulacaklar.

- 2. İnsan Yerleşimleri konferansı

için 18 devlet başkanının, 12 hükümet başkanının ve 44 bakanın İstanbul'a gelmesi kesinleşti.

- Habitat II'yle eşzamanlı olarak bir de uluslararası ticaret fuarı düzenlenecek. 80 bin metrekarelik alanda düzenlenecek fuara 30'u aşkın ülkenin 400'e yakın kuruluşu katılacak. Önemli ticari bağlantıların yapılacağı fuardan 100 milyon doların üzerinde ekonomik girdi bekleniyor.

- İstanbul'da, konferansla ilişkili diğer toplantılar da, konferans gibi, "Konferans Vadisi" denilen bölgede yapılacak. Bu bölgedeki koltuk kapasitesi 20 000 kişiye hizmet vermeye yetecek şekilde hazırlanmış. Konferans Vadisi oluşturmak için büyük otellere ve merkezlere yakın yapılar özellikle seçilmiş. Ayrıca, bunların birbirlerine olan uzaklıklarının da yürüyerek gidip gelinecek kadar olmasına özen gösterilmiş; çünkü Habitat II sırasında bu bölgede araç trafiğine izin verilmeyecek. Konferans Vadisi'nde yer alan ve toplantılara ev sahipliği edecek olan binalar şunlar:

Resmi toplantılar için: Lütfü Kırdar Kongre Merkezi, Cemal Reşit Bey Konferans Salonu, Hilton Toplantı Merkezi.

Forumlar ve bunlarla ilgili toplantılar için: Muhsin Ertuğrul Tiyatrosu,

Harbiye Kültür Merkezi, İstanbul Teknik Üniversitesi. Taşkışla Kampüsü, Açık hava Tiyatrosu.

Konferans Büroları: Harbiye Kültür Merkezi, Hilton Toplantı Merkezi, Medya Merkezi ve DPI Büroları.

- Turizm Bakanlığı tarafından İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nden 49 yılına kiralandan Lütfü Kırdar Kongre Merkezi'nin restorasyon ve inşaat maliyeti 40 milyon doları buluyor.

- Yetkililerin toplantının başlangıç tarihi olan 3 Haziran'a az bir süre kaldığı için bölgedeki binaların yalnızca ön yüzlerinin görünümleriyle ilgili tedbirler aldığı da bir başka gerçek.

- Konferans sırasında beş ayrı noktadan giriş ve çıkışların sağlanacağı Konferans Vadisi'ne Birleşmiş Milletler'e akreditasyon yaptırmamış kimse giremeyecek. NGO (Sivil toplum kuruluşları) forumunu izlemek isteyenler ise belli bir ücret karşılığında aldıkları günlük kartlarla vadiye giriş yapabilecekler. Konferans sırasında Açık hava Tiyatrosu'nda gerçekleştirilecek 9. Yapı Kredi Gençlik Festivali ve İstanbul Festivali çerçevesindeki etkinlikleri de, bilet sahipleri gerekli kontrollerden geçtikten sonra izleyebilecekler. Kontroller ve Vadi'nin güvenliği, İstanbul Emniyet

Müdürlüğü'ne bağlı 1500'e yakın polisin görev alacağı ekiplerce gerçekleştirilecek.

- 155 ülkeden gelecek olan misafirlerin kalacakları yerler ise oteller, moteller, pansiyonlar. Bütün bunlar düşürülerek oteller listesi ve fiyatları da katılacak olanlara duyurulmuş. 5 yıldızlı bir otelde tek kişilik A sınıfı bir oda tutmak isteyenler günlük 248 ila 328 Amerikan Doları arası bir parayı gözden çıkarmak zorundalar. Eğer iki kişilik A sınıfı bir oda istiyorlarsa bu ücret 274 ile 345 Dolar arasına fırlıyor. Üstelik, bu ücretlere kahvaltı ücreti dahil edilmiyor. B sınıfı odalarda tek kişilik ücret 195 ila 235 Amerikan Doları, çift kişilik ücret ise 248 ila 270 Dolar arası olarak belirlenmiş. Katılımcılar için listeye her keseye uygun oda fiyatı eklenmiş. Günlüğü 345 Dolar olan 5 yıldızlı otel odalarından 8 Dolar olan pansiyonlara kadar bütün konaklama tesisleri düşünülmüş.

Ayrıca, bu listede günlük fiyatı 50 ila 85 Dolar olan kiralık otomobil fiyatları da sunuluyor.

- Habitat II konferansı sırasında Konferans Vadisi ve çevresinde trafik düzenlemesi şöyle olacak:

1) Gümüş sokağın Harbiye Orduevi önü, Hilton Oteli'nin çıkışından itibaren Mim Kemal Öke Caddesi kavşağına kadar olan bölümü 30.05.1996 tarihinden 15.06.1996 tarihine kadar yalnızca araç trafiğine kapatılacak.

2) Taşkışla Caddesi, İstanbul Üniversitesi Taşkışla binası bitiminden itibaren, Kadırgalar Caddesi kavşağına kadar olan bölümü 30.05.1996 tarihinden 15.06.1996 tarihine kadar, araç trafiğine kapatılacak. Aynı güzergah 02.06.1996 tarihinden 15.06.1996 tarihine kadar araç ve yaya trafiğine kapatılacak.

3) Kadırgalar Caddesi 30.05.1996 tarihinden, 15.06.1996 tarihine kadar Mim Kemal Öke Caddesinden, Bayıldım Caddesi kavşağına kadar araç ve yaya trafiğine kapatılacak.

4) Cumhuriyet Caddesinin sağ tarafında bulunan yaya kaldırımının Harbiye Orduevi önünden itibaren Mim Kemal Öke Caddesine kadar olan bölümü 30.05.1996 tarihinden, konferans sonuna kadar yaya trafiğine kapatılacak.

Trafik komisyonu, sahil yolu transit şeridinin, konferansa katılacak yabancı delege araçlarının geliş ve gidişlerine tahsis edileceğini açıkladı. Transit şeridi bulunmayan kesimlerde ise sahil yolunun uygun bulunacak bir şeridi trafiğe kapatılacak. Karaköy, Salıpazarı gümrüğündeki 1 ve 2 nolu antropollerde bulunan otoparklar, konferans sırasında yabancı delege araçlarına ve çalışmalarda kullanılacak olan diğer araçlara tahsis edilecek gerekli görüldüğü takdirde konferans sırasında kapatılması zorunlu olan diğer cadde ve sokaklar da gerekli işaretleme yapıldıktan sonra araç ve yaya trafiğine kapatılacak.

- Habitat II. konferansı çerçevesinde en zorlu görevlerden biri de Dışişleri Bakanlığı'na düşüyor. Dışişleri Bakanlığı tarafından yürütülecek bazı işler şunlar:

1) BM ile güvenliğe ilişkin olarak yapılacak mektup alış-verişinin içeriğinin belirlenmesi ve konferansın güvenliği konusunda güvenlik makamları ile işbirliği ve eşgüdümün yürütülmesi.

2) Yurtdışı muhatap ve her türlü yayın ve organizasyonun denetimi.

3) Taşıt ve mihmandar tahsisi de dahil olmak üzere resmi heyetlerin hava alanlarında karşılanması - uğurlanmasındaki hizmetlerin organizasyonu ve denetimi.

3) Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanlar tarafından verilecek davetlerin düzenlenmesi.

4) Toplantı mekânlarının protokolle düzenlenmesi.

5) Resmi heyetlere, önemli kişi ve medya mensuplarına, önceliklerine göre otel odalarının dağıtımı.

6) Otellerde ve konferans alanlarında kurulacak enformasyon desteklerinin şekillendirilmesi ve denetimi.

7) Mihmandar olarak kullanılacak personelin eğitime katkı ve bu personelin eğitiminin denetimi.

- Toplu Konut İdaresi Başkanı Yiğit Gülöksüz, Habitat II. konferansının ardından yurt çapında yapılacak yerel Habitat'lar önerdi.

- Konferans için İstanbul'da, Beyoğlu, Şişli, Eminönü, Beşiktaş ve Büyük Şehir Belediye Başkanlıkları seferber olmuş durumda. Belediye Başkanları, bu çalışmalarını misafir bekleyen bir ev sahibinin telaşlı hazırlıklarına benzetiyor. Fakat bu çalışmalar belediyelerce bazen öyle tuhaf bir hal alıyor ki, Türkiye, misafirlerine gösteriş yapmaya çalışan sonradan görme zengin, fakat sarsak birine benziyor.

- Belediyeler konferans hazırlıkları kapsamında, kaldırımları söküp, renkli taş ve tuğlalar döşüyorlar. Sınırlarının büyük bir kısmı Habitat II. Konferans alanı içinde olan Şişli Belediyesi, 90 bin metrekarelik bir alanda çalışma yaptığını bildirdi. 28 mahallede süren çalışmalarının, toplam 300 milyon TL'ye mal olacağını belirten bir belediye yet-

kilisi, bu harcamaların Habitat için yapılmadığını, tüm cadde ve sokaklarda bordür, yol asfalt, park, ağaçlandırma, aydınlatma ve çevre düzenlemelerini de kapsadığını söyledi. Beyoğlu Belediyesi ise Habitat II kapsamında 180 bin metrekarelik alanda düzenleme yapıyor.

- Yeni yapılan kaldırımlar TSE belgeli ve 40 ton ağırlığa dayanıklı. Kaldırım taşlarının 1 metrekaresi 1.5 milyona mal oluyor. 342 sokak ve 27 caddede düzenleme yapan Beyoğlu Belediyesi'nin, Habitat için düzenlediği bir başka alan da İstiklâl Caddesi. Toplam 18 bin 800 metrekarelik bir alanda yapılan çalışmaların maliyeti 100 milyar TL'nin üzerinde. Cadde için yapılan çalışmalar vakumlu beton yapılması, ışıklandırma, ağaçlandırma ve kaldırım düzenlemesinden oluşuyor. Bu çalışmalara çeşitli kuruluşlar da yardım ediyor. Beyoğlu Belediyesi Fen İşleri Müdürü Hasan Ataş, İstiklâl Caddesi'ne yaklaşık 300 ağacın dikileceğini ve bunların tanesinin 250-300 milyon lira arasında değiştiğini söylüyor.

Eminönü Belediyesi ise çalışmalarının kaldırımları kapsamadığını belirtiyor.

- Kaldırımlar için kullanılan tuğlalar yaklaşık 25 sene dayanıyor. Yüksek dereceli fırınlarda uzun süre pişirildikten sonra kırılma, kopma olaylarına çok az rastlanıyor. Bakım ve onarım gerektirmeyen bu malzeme gelişmiş ülkelerde binaların önlerinde kullanılıyor. Gelişmiş bir ülke olan Türkiye'de Habitat II. Konferansı için bu tuğlalardan kullanılıyor. Fakat bunların yerleştirilmesinin çok aceleyle getirildiği, Eylül yağmurları başladığı zaman kaldırımların tabanının çökeceğini ileri sürenler de var.

- İstanbul'da, Konferans için yapılan hazırlıklardan biri de tu-

vaetlerle ilgili. Belediyeler İstanbul'a gelecek "6 milyar dünyalı"nın tuvalet ihtiyacını da düşünerek, Taksim'e son derece modern görünüşlü ve giriş ücreti 10 bin lira olan "City Toilet"ler yaptı. Bunlar, 3-4 metre çapında, üstleri yuvarlak kubbeli, pleksiglas, dairesel kabinler. Ayrıca dış duvarlarında da reklam panoları var. Projenin maliyeti 1.3 trilyon lirayı buluyor ve bir Alman şirketi tarafından gerçekleştirilmiş. Bu tuvaletlerin bakımı ve temizlenmesini de Alman Şirketi üstlenmiş.

- Peki, Habitat II için değirmenin suyu nereden geliyor? Bütün bu harcamalar devlet kasasından mı yapılıyor? Devletin yanı sıra, bu işe sponsorluk yapan ve destekleyen firmalar da var. Bu firmalar şöyle sıralanabilir:

Ana Sponsor:

Türk Telekom/Netaş; Habitat II Konferansı ve bağlı etkinliklerinin yapılacağı mekânlar arasında fiberoptik hatların döşenmesinden Türk Telekom santrallerin kurulması ve Birleşmiş Milletler tarafından talep edilen telefon cihazlarının temin edilmesi ve kurulmasından NETAŞ sorumlu. Tüm bu hizmet ve cihazların yaklaşık nakdi karşılığı 2 Milyon Amerikan Doları olarak belirlenmiş.

Sponsorlar:

Zet Kişisel Bilgisayarları; Habitat II Konferansı için 300 adet civarında PC temin edecek. Bu desteğin nakdi karşılığı yaklaşık 400 000 Amerikan Doları olarak tespit edilmiş. Vakıfbank; Habitat II Konferansı'nın nakdi tek sponsoru. 25 Milyar TL tutarında destek sağlamakta.

Destekleyiciler:

Kopiteknik/Nashuatec; Konferans ve bağlı etkinlikleri için ihtiyaç duyulan fotokopi ve faks makinelerini özel bir fiyata Toplu Konut İdaresi'ne kiralamakta; toplam kira bedeli üzerinden 100 000 Dolar'lık bir bölümü talep etmeyerek destek sağlamakta.

TNT Express Worldwide; Habitat II Konferansı hazırlık çalışmaları çerçevesinde ihtiyaç duyulan kargo ve postalama işlemlerini PTT fiyatları üzerinden gerçekleştirmiştir. Bu desteğin nakdi karşılığı 100 000 Amerikan Doları olarak belirlenmiş.

Sensormatic; Habitat II Konferansı ve bağlı etkinlikleri için ihtiyaç duyulan kapalı devre güvenlik sistemlerini sağlıyor. Bu desteğin nakdi karşılığı yaklaşık 120 000 Amerikan Doları olarak belirlenmiş.

- Konferans için birçok şeye son anda başlandı. Hazırlık görevi son 1,5 yılda Toplu Konut İdaresi Başkanlığına verildi. Oysa bu sürenin en az 4 yıl olması gerekiyordu. Lütfü Kırdar Spor Salonu son 8 ayda konferans salonuna dönüştürüldü. Çalışmalar son 2 ayda yoğunluk kazandı. Belediyelerin uyguladığı projeler son 5 hafta içinde başladı.

- Habitat Konferansı yapılacak ama birçok kişi Habitat'ın ne olduğunu hâlâ bilmiyor. Turistik bir toplantı ya da ekonomik bir zirve olduğunu düşünenler bile var. Kaldırım taşlarını değiştiren bir işçinin, bunu niye yaptıklarını soranlara "Hâbit Ağa geliyor-muş; onun için düzeltiyoruz" demesi, bu konudaki bilgisizliği örneklemek için anlatılan ilginç öyküler arasında. Yine de Toplu Konut İdaresi başkanı Yiğit Güllöksüz Habitat'ın ne olduğunu en iyi Türkiye'de bilindiğini, diğer hükümetlerin bizim kadar tanıtıma ağırlık vermediklerini söylüyor. Türkiye'nin tanıtım ve reklam için harcadığı para 1 trilyon TL'nin üzerinde.

- Habitat II için Belediyele-

Habitat II'nin gerçekleştirileceği Konferans Vadisi: 1. Harbiye Kültür Merkezi 2. Muhsin Ertuğrul Tiyatrosu 3. Medya Merkezi 4. Cemal Reşit Rey Konser Salonu 5. Lütfü Kırdar Kongre Merkezi 6. Hilton Toplantı Merkezi 7. İTÜ Taşkışla Kampüsü 8. Açık hava Tiyatrosu.

rin yaptıkları çalışmalar arasında üzücü olanlar da var. Yüzlerce sokak kedisi ve köpeği vurularak ya da zehirlenerek itlaf edildi. Bu, İstanbul'da yapılan ilk kedi-köpek katliamı değil. 1910'larda yapılan bir uygulama ise en geniş çaplı olanı. Bu dönemde sokaklardan toplanan köpekler önce şehir dışına çıkarılmış ama şehre geri dönmeleri engellenmeyince hepsi gemileri doldurularak hayırsız adaya bırakılmış. Kediler ve köpekler şehrin bir parçası, bunun ötesinde doğanın bir parçası. Doğaya ne kadar değer verdiğimiz böylece bir kez daha ortaya çıkıyor.

- İstanbul sokaklarından toplanan tinerici çocuklar da yoğun çalışmalar sonucu İstanbul dışına çıkarıldı. Bir süre sonra şehre geri dönecekleri belli olan bu çocukları şehir dışına sürmek gibi bir insanlık ayıbı, Habitat için yapılan çalışmalara gölge düşürüyor.

- Habitat alanı olarak seçilen Harbiye-Taksim, Beyoğlu civarında yürütülen temizlik operasyonundan transvestitler de nasibini aldı. Onlara da, Habitat sırasında ortalarda görünmemeleri için uyarılar yapıldığı söyleniyor.

- Habitat'ın hiç uğramadığı yerler de var. Bu yerlerden biri Fatih. Fatih'teki tarihi Süleymaniye evleri Habitat kapsamına alınmadığından, bunların restorasyonu yapılamıyor. Yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bulunan Süleymaniye evleri için, kaldırımlara harcanan paranın çok azı yeterli olabilirdi. Fatih'te 1.5 yıldır sürdürülen çalışmaların kapsamında bulunan diğer tarihi binalar şunlar: Edirnekapı'da bulunan Mihriman Sultan Medresesi ve Sarmaşık Tekkesi, Kocamustafapaşa'da bulunan Davudpaşa Medresesi, tarihî Tekfur Sarayı, Haliç kıyısındaki Ayyansaray, Anemas Zindanları, Zeyrek'te bulunan Fil Ahırları, Bizans döneminden kalma ve kent kültürüne "Çukurbos-

tan" olarak geçen sarnıç çukurlarından Mokios Sarnıcı,

- Habitat II Kent Zirvesi için bugüne değin birçok söz söylendi. Bakın en yetkili ağızlar ne gibi yorumlar yaptı:

"Bu toplantının İstanbul'da yapılması fevkalade yerindedir. Çünkü, İstanbul bizim şehrimiz olduğu için değil, ama Dünya'nın ender yerleşim yerlerinden birisidir; coğrafya bakımından enderdir. Binaenaleyh, böylesine ender bir yerde bu toplantının yapılmış olması fevkalade doğru bir harekettir...Sizlerden, Türk demokrasisine, örgütlü topluma ve Türkiye'nin fikir gücüne yardımcı olmanızı ve böylesine bir dünya toplantısının başarıyla sonuçlanması için gayret sarfetmenizi istiyorum. Netice itibarıyla hep beraber gayret sarfedeceğiz. Başarı milletimizin ve devletimizin, hepimizin olacaktır." (Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel/Ulusal Komite'nin 5. toplantısındaki konuşmasından)

"Habitat II'nin eğilmesi gereken üç temel sorun vardır: Birincisi krizin aciliyeti, ikincisi konferansın öncelikleri, üçüncüsü Habitat II'nin sonuçları ve kalkınma açısından anlamı. Bugün insanlık tarihindeki en büyük göçleri yaşamaktayız. Bu olay toplumların örgütlenme biçimini değiştirmeye başlamış, uluslararası gündemin ilk sıralarına yükselen sorunları ortaya çıkarmıştır. Kitle-sel göçün en açıkça görülen sonucu kentsel alanlardaki çarpıcı büyümedir. Bu konferansın konusu olan "Kent Doruğu" birçok sorunu kapsamaktadır. Yanıtlanacak zor sorularla karşı karşıyayız." (Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Butros Gali/HabitatII Hazırlık Komitesi birinci toplantısındaki konuşmasından)

"Yeni bir yüzyılın şafağı sökmek üzereyken küresel boyutlu bir krizle karşı karşıya bulunuyoruz. Bu kriz dün-

ya tarihinde yeni bir çağın, insan başarısının boy vermesine sahne olacak ya da bir zamanlar ancak dünya savaşlarının tekelinde olduğu düşünülen ölçekte, küresel bir siyasal, ekonomik ve toplumsal çalkantıya tanıklık edecek bir çağın doğusudur. İstanbul çok eski zamanlardan beri dünya tarihinin merkezinde yer almış, yüzyıllar boyunca dünyanın kentsel varoluş deneylerinin laboratuvarı olmuştur. Daha 16. yüzyılda, Osmanlı Devleti'nin başkenti olarak İstanbul, dünya kentlerinin sağlığı ve gelişmesi için yaşamsal olduğunu bizim şimdi yeni kabul ettiğimiz bir dersi öğrenmiş ve bunu bütün dünyaya öğretme çabasına girmişti. Ders şuydu: Irkı, etnik kökeni ve dini ne olursa olsun bütün insanlara değer verilmeli ve iyi davranılmalıdır. Bu felsefe çağdaş Türkiye'nin kurucusu Kemal Atatürk tarafından vurgulanmıştır. Onun tutkulu çağrısı olan "Yurtta sulh, cihanda sulh", bugün hâlâ ortak umudlarımızın ve özlemlerimizin altında yatan amaçtır." (Habitat II Genel Sekreteri Wally N'Dow/Habitat II tanıtım toplantısındaki konuşmasından)

Habitat II. İnsan Yerleşimleri Konferansı, Birleşmiş Milletler çatısı altında 3-14 Haziran tarihleri arasında İstanbul'da yapılacak. Dünya'nın yerleşim ve konut sorunları tartışılacak, çözümler bulunmaya çalışılacak. Fakat sonuçta, alınacak kararlardan çok yukarıda sözünü ettiğimiz ayrıntılar hatırlanacak gibi görünüyor. O da çok değil birkaç hafta, birkaç gün...

Bu yazının hazırlanmasında Cumhuriyet Gazetesi'den Serkan Demirtaş ve Meltem Firatlı katkıda bulunmuştur.

Gökhan Tok

Kaynaklar:
Timur, T., 19. yüzyılda İstanbul Köpekleri, Tarih ve Toplum, Eylül 1993, s. 117
Habitat II için konuşmalar, Cumhuriyet Gazetesi, 27 Şubat 1996 Salı
<http://www.deka.net/v/habitat2/frames/info/valley.htm>, venue_1
<http://www.deka.net/v/habitat2/frames/info/accommodation>